

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
на засіданні кафедри практичної психології
протокол № 12 від «07» травня 2020 р.
Завідувач кафедри практичної психології
_____ проф. Митник О.Я.

«__» _____ 20__ р

**ПРОГРАМА ДЕРЖАВНОГО КОМПЛЕКСНОГО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 053 Психологія (Практична психологія)
ступінь – магістр

за освітньо-професійною програмою

на базі вищої освіти
за іншою спеціальністю

Київ – 2020

Рецензенти:

Панок В. Г., член-кор. НАПН України, доктор психологічних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України

Сафін О. Д., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Психодіагностика

Тема 1. Предмет психодіагностики

Психодіагностика як наука і практична діяльність. Історія розвитку психодіагностики, характерні риси сучасної психодіагностики. Історія розвитку вітчизняної психодіагностики, сучасний стан української психодіагностики. Психодіагностика та суміжні напрями досліджень.

Тема 2. Методи психодіагностики

Поняття психодіагностичного методу, його особливості у порівнянні з традиційними дослідницькими методами. Конкретизація психодіагностичного методу в основних діагностичних підходах: об'єктивному, суб'єктивному, проєктивному.

Класифікація методів психодіагностики за різними основами. Поняття тесту. Види тестів. Стандартизація тесту. Тестові задачі, їх типи.

Тема 3. Основні психометричні характеристики психодіагностичної методики

Поняття диференційної психометрики. Надійність тесту. Валідність методики. Основні види валідності та методи їх визначення. Проблема забезпечення достовірності даних процедур стандартизованого самозвіту. Репрезентативність тестових норм.

Тема 4. Конструювання психодіагностичних методик

Раціональна і емпірична стратегії конструювання психодіагностичної методики; основні етапи конструювання. Конструювання тестів здібностей і досягнень. Зміст завдань, основні типи завдань за формою. Конструювання особистісних опитувальників. Формулювання пунктів опитувальника, запобігання впливу установок на відповідь, зміст завдань.

Тема 5. Проведення психодіагностичного обстеження особистості

Науково-дослідницька та науково-практична діагностична діяльність, їх основні завдання. Розрізнення діагностичного обстеження та діагностичного дослідження. Основні етапи психодіагностичного обстеження. Індивідуальне та групове психодіагностичне обстеження, скринінг.

Установлення контакту як особлива комунікативна діяльність психодіагноста. Отримання психодіагностичної інформації у роботі психодіагноста.

Тема 6. Психологічний діагноз

Аналіз отриманих результатів психодіагностичного обстеження: констатація наявності (відсутності) певної ознаки чи рівня її розвитку. Типи

діагностичних норм для оцінки результатів тестування. Характеристика етапу інтерпретації отриманих результатів. Комплексний та системний характер психологічного діагнозу. Змістові елементи діагнозу. Прогноз як компонент діагнозу. Модератори.

Тема 7. Комп'ютерна психодіагностика

Організація комп'ютерного психодіагностичного обстеження; “якісні” та “кількісні” складові ефекту від застосування комп'ютера. Загальні принципи побудови комп'ютерних психодіагностичних систем. Основні напрямки розвитку комп'ютерної психодіагностики.

Тема 8. Етичні норми психодіагностики

Поняття етичних норм як комплексу норм і принципів щодо захисту інтересів обстежуваних осіб. Основні професійно-етичні принципи в психодіагностиці. Регламентація етичними принципами, нормами відносин між Психодіагностом, Замовником, Обстежуваним.

Тема 9. Діагностика загальних інтелектуальних здібностей

Поняття інтелекту як об'єкту психодіагностики. Підходи до визначення структури інтелекту: монофакторні теорії (Ч. Спірмен), мультифакторні теорії (Л. Терстоун, Д. Гілфорд), ієрархічні теорії (П. Вернон, Д. Векслер, Р. Кеттелл), модель структури інтелекту Г. Айзенка.

Загальна характеристика тестів інтелекту.

Конкретні методики діагностики інтелекту: тест структури інтелекту Р. Амтхауера, шкали дослідження інтелекту Д. Векслера, прогресивні матриці Дж. Равена, шкільний тест розумового розвитку, тест інтелектуального потенціалу, методика Ф. Гудінаф “Намалюй людину” тощо.

Тема 10. Діагностика креативності

Проблема визначення творчих здібностей особистості, підходи до її розв'язання (концепція редукції творчих здібностей до інтелекту, концепція креативності як універсальної творчої здібності, підхід до творчих здібностей як прояву творчої особистості). Основні напрями дослідження й виміру креативності: особистісний та пізнавальний. Взаємозв'язок креативності та інтелекту. Методики діагностики креативності: тести Дж. Гілфорда; Е. Торранса; методики діагностики креативності дітей.

Тема 11. Проективний підхід до дослідження особистості

Історія розвитку проективного методу. Теоретичне обґрунтування проективного підходу до діагностики особистості. Характерні ознаки проективних методик. Класифікація проективних методик. Характеристика проективних методик: ТАТ, САТ, тест малюнкової фрустрації С. Розенцвейга, експресивні методики (малюнок людини, “Будинок-Дерево-

Людина” та ін.); проєктивне використання кольору (тест М. Люшера та ін.); тест “Незавершені речення” тощо.

Тема 12. Дослідження властивостей особистості

Номотетична та ідіографічна психодіагностика. Поняття психічної риси, основні класи рис. Діагностика конституційних рис. Діагностика характерологічних рис, опитувальники (багатомірні та одномірні). Діагностика ситуаційно-рефлексивних рис особистості. 16-PF Р. Кеттелла як приклад багатомірної методики діагностики рис особистості.

Поняття типу особистості, характеристика типологічних систем. Реалізація типологічного підходу до дослідження особистості в особистісних опитувальниках Г. Айзенка; в методиці ММРІ; в методиках діагностики акцентуації особистості (К. Леонгард – Г. Шмішек) та характеру (А. Лічко – С. Подмазін).

Тема 13. Діагностика психічних станів

Специфіка дослідження проявів психіки як психічних станів, процесів та властивостей. Психічний стан як об’єкт психодіагностики. Основні методи дослідження психічних станів, їх характеристика. Опитувальники станів (САН, НПН, ШАС, самооцінки емоційного стану, Ч. Спілберга та ін.).

Тема 14. Психодіагностика міжособистісних відносин

Систематизація методик діагностики міжособистісних відносин за різними критеріями: об’єкт і предмет дослідження, задачі дослідження, структурні особливості методик, вихідна точка відліку діагностики відносин. Характеристика методик діагностики міжособистісних відносин на основі надання суб’єктивної переваги.

Рекомендована література

1. Анастаси А. Психологическое тестирование. – М., 1982
2. Бурларчук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. - Киев, 1989.
3. Бурларчук Л.Ф. Психодиагностика. - СПб: ПИТЕР, 2002
4. Гайда В.К., Захаров В.П. Психологическое тестирование. – Л., 1982
5. Галян, І. М. Психодіагностика : навч. посібник / І. М. Галян. – К. : Академвидав, 2009. – 464 с.
6. Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию. – М.: "БАХРАХ-М", 2003.
7. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навч.посібник для студентів ВНЗ / за ред.. М.С.Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-центр, 2010. – 400 с.

8. Луценко О.Л. Практичні роботи з психодіагностики. – Х.: ХНУ ім. Каразіна, 2009.
9. Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации. – "Петроком", 1992
10. Общая психодиагностика. Под редакцией А.А.Бодалева, В.В.Столина. - МГУ, 1987
11. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии (под ред. А.А. Крылова и С.А. Маничева). – СПб: ПИТЕР, 2000
12. Романова Е.С., Потемкина О.Ф. Графические методы в психодиагностике. М.:Дидакт, 1991
13. Сидоренко Е. Методы математической обработки в психологии. – СПб:Речь, 2004

Модуль 2. Консультативна психологія

Тема 1. Мета, предмет та завдання психоконсультування

Місце психоконсультування у практичній діяльності психолога. Галузі застосування психологічного консультування.

Тема 2. Медична та немедична модель психоконсультування

Роль психологічного (немедичного) підходу до роботи і суб'єкта психологічного консультування. Роль принципів поваги, прийняття та можливості діалогу з суб'єктом психоконсультування. Взаємозв'язок психотерапії і консультування: об'єкт, суб'єкт, засоби та завдання роботи та особливості процесу.

Тема 3. Психічне здоров'я: критерії та ознаки

Визначення психічного здоров'я (за матеріалами) ВОЗ. Психічні стани і їх вплив на розвиток і поведінку людини. Критерії психічного здоров'я. Ознаки психічного здоров'я (за матеріалами) ВОЗ.

Тема 4. Принципи психологічного консультування

Принцип активності суб'єкта психологічного консультування. Принцип комплексного підходу до суб'єкта психологічного консультування. Принцип добровільної участі у психоконсультуванні. Принцип індивідуального підходу. Принцип конфіденційної консультативної інформації. Принцип персональної відповідальності.

Тема 5. Права та обов'язки практичного психолога-консультанта

Професійно-етичний кодекс психолога-консультанта (Україна, Росія, Німеччина тощо). Обов'язки психолога-консультанта (основні та допоміжні). Обов'язки та напрямки роботи практичного психолога. Основні права психолога-консультанта.

Тема 6. Вимоги до психолога-консультанта: професійні вміння та навички

Особистісні вимоги до психолога-консультанта. Вміння активно слухати. Вміння бачити клієнта. Вимоги до освіти, загальної і спеціальної підготовки консультанта. Когнітивні та рефлексивні вимоги до консультанта. емпатія, прийняття людини та їх роль у роботі психолога-консультанта.

Тема 7. Етичні та психологічні проблеми психоконсультування

Роль загальної, культурної та юридичної підготовки у прогнозуванні і вирішенні етичних проблем психологом-консультантом. Виконання та дотримання домовленості у роботі консультанта. Етичні проблеми приватності та конфіденціальності. Правдивість та її роль у роботі практичного психолога. Відсутність подвійного ставлення. Закон для консультанта та джерело етичних проблем. Етична проблема безпеки клієнта і консультанта у психологічному консультуванні.

Тема 8. Особливості міжособистісного спілкування «клієнт - консультант»

Емпатія та її роль у професійному спілкуванні «клієнт - консультант». Діалогічна інтенція та установка на діалог у процесі психоконсультування. Вміння слухати у роботі консультанта. Фактори, що впливають на ефективність психологічного консультування. Рекомендації щодо ефективності міжособистісного спілкування «клієнт - консультант».

Тема 9. Схема та фази процесу психоконсультування

Схема процесу консультування. Створення клімату, що забезпечує успіх психоконсультування. Особливості фази катарсису та підготовки до неї. Фаза «зняття напруги» та «полегшення». Фаза діагнозу та формування попиту клієнта. Фаза пізнання. Фаза закріплення мотивації на роботу.

Тема 10. Бесіда як основний метод психоконсультування: стадії та прийоми

Бесіда як основний метод отримання психологічної інформації та здійснення психологічного впливу. Невербальна та вербальна психодіагностика під час бесіди «клієнт - консультант». Стадії бесіди. Умови проведення бесіди. Прийоми та методи психологічного впливу під час бесіди.

Тема 11. Види психологічного консультування

Види та особливості психоконсультування за засобами, що використовуються. Види психоконсультування за часом роботи та особливостями поглибленості роботи з клієнтом. Види психоконсультування за змістом психологічної роботи (основна і допоміжна). Види психоконсультування за кількістю клієнтів. Види психоконсультування за напрямками роботи (професійне, вікове, сімейне тощо).

Тема 12. Самосвідомість людини як об'єкт психологічного впливу

Конфліктний, особистісний смисл як одиниця самосвідомості особистості. Вчинок у структурі життєдіяльності індивіда. Особистісні конфлікти та їх природа. Види осмислення свого «Я» як наслідок здійснення вчинку. Стани самосвідомості. Види психологічного захисту особистості.

Рекомендована література

1. Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию. – 2-е изд., - М.: Академия, 1996. – 224 с.
2. Алешина Ю.Е. - Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. - Изд. 2-е. - М., 1999. - 208 с.
3. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. Л., ЛГУ, 1968. – 339 с.
4. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. - М: Изд-во «Института психотерапии», 2000. - 368 с.
5. Бурменская Г.В., Карабанова О.А., Лидерс А.Г. Возрастно-психологическое консультирование. Проблемы психического развития детей. - М.: Изд-во МГУ, 1990. - 136с.
6. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. – СПб.: Питер, 2001. – 294 с.
7. Бэндлер Р., Гриндер Дж., Сатир В. Семейная терапия. - М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 1999. - 160 с.
8. Василюк Ф.Е. Психология переживания (анализ преодоления критических ситуаций). - М.:Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
9. Васьковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. — К: Вища школа, 1996. -192 с.
10. Васьківська С.В. Основи психологічного консьультування. Навчальний посібник. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
11. Венгер А. Л. Психологическое консультирование и диагностика. Практическое руководство. Часть 1. — М.: Генезис, 2001. — 160 с.
12. Венгер А. Л. Психологическое консультирование и диагностика. Практическое руководство. Часть 2. — М.: Генезис, 2001. — 128 с.
13. Глэддинг С. Психологическое консультирование.4-е изд. – СПб.: Питер, 2002. – 736с.
14. Горностай П.П., Васьковская С.В. Теория и практика психологического консультирования. Проблемный подход. - Киев: Наукова думка, 1995. - 128с.
15. Кочюнас Р. Психологическое консультирование. Групповая психотерапия. - М.: Академический Проект: ОППЛ, 2002.-464 с
16. Митник О.Я., Томаржевська І.В. Психологічне консьультування: навчально-методичний посібник. – К.: Вд «Слово», 2016. – 128 с..
17. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. — М.: Класс, 1994. — 133 с.
18. Меновщиков В. Ю. Психологическое консультирование: работа с кризисными и проблемными ситуациями. — 2-е изд., стер. — М.: Смысл, 2005. - 182 с.

19. Основы возрастно-психологического консультирования // Учеб.-метод, пособие для студентов фак.психол. гос.ун-тов/ Г.В.Бурменская, О.А.Карабанова. А.Г.Лидерс, М.:Изд-во Моск. ун-та, 1991, - 134 с.
20. Петрушин С.В. Мастерская психологического консультирования. -М, 2003.Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования. —М.: Педагогика, 1989. – 144 с.
21. Практическая психология образования; Учебное пособие 4-е изд. / Под редакцией И. В. Дубровиной — СПб.: Питер, 2004. — 592 с.
22. Психологические основы профилактики наркомании в семье Под ред. С.В. Березина, К.С. Лисецкого --<http://books4study.org.ua/kniga6064.html>
23. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования. Под ред. Силяевой Е.Г. 3-е изд., стереотип. - М.: Академия, 2005 - 192 с.

Модуль 3. Основи психокорекції

Тема 1. Психокорекційна практика як основна форма діяльності практичного психолога.

Визначення основних понять психокорекції. Мета, завдання та принципи психокорекційної практики. Види психокорекції. Основні елементи психокорекційної ситуації. Структура психокорекційної роботи: стадії (етапи) психокорекції та їх основна мета та методи, що використовуються. Специфіка поєднаності етапів психокорекції із засобами, що використовуються, з принципами психокорекційної роботи.

Тема 2. Особливості організації та проведення психологічної корекції.

Форми корекційного впливу. Врахування характеру психологічних проблем, віку та особистісних якостей при виборі форми психокорекційного впливу. Основні етапи психокорекції. Особливості проведення психологічного обстеження з метою планування та визначення завдань корекції. Методи отримання психологічної інформації. Принципи побудови спілкування психолога з клієнтом. Роль невербальних засобів спілкування в одержанні інформації, встановленні контакту та здійсненні впливу. Психологічний простір. Робота з просторовим та фізичним контекстом.

Тема 3. Теоретичні передумови психокорекційної практики.

Поняття про особистісні деструкції. Особистісна проблема у спілкуванні як об'єкт психологічної корекції. Поняття про психологічні захисти. Логіка дії несвідомого. Проблеми феноменологічного підходу у психокорекційній практиці. Особливості процесуальної діагностики у ході психокорекції.

Тема 4. Особливості підготовчої, настановної та психокорекційної стадії та структура психокорекційної програми.

Специфіка та важливість підготовчої стадії психокорекційної роботи. Особливості настановної стадії психокорекційної роботи: цілі, методи, особливості. Особливості та засоби власне психокорекційної стадії психокорекційної роботи. Особливості та структура психокорекційної програми як базового і технологічно необхідного засобу психокорекційної роботи. Особливості типових і індивідуальних програм психокорекційної роботи.

Тема 5. Основні напрямки психокорекції у глибинній психології, трансактному аналізі, КПТ тощо.

Класичний психоаналітичний підхід З. Фрейда до проблем психокорекції. Індивідуальний підхід до психокорекції А. Адлера. Аналітичний підхід до психокорекції К.Г. Юнга. Особливості психокорекції в рамках трансактного аналізу та когнітивно-поведінкової терапії.

Тема 6. Теоретико-методологічні засади групової психокорекції.

Особливості процесуальної діагностики в груповій психокорекції. Поняття про групову динаміку як фактор психокорекції. Результативність групового психокорекційного процесу. Характерні особливості психокорекційного процесу в групах різної теоретичної інтерпретації. Проведення групової роботи з дітьми різних вікових груп та дорослими. Основні психологічні механізми корекційного впливу гри.

Тема 7. Психотехнічні засоби психокорекційної роботи за напрямом розвивальної пізнавальної психокорекції.

Психотехнічні засоби та їх специфіка. Психотехнічні засоби психокорекції поведінки. Психотехнічні засоби психокорекції спілкування. Психотехнічні засоби психокорекції конфліктності та інших негативних стереотипів поведінки. Психотехнічні засоби психокорекції психічного розвитку дитини. Психотехнічні засоби самокорекції.

Тема 8. Методи, психотехніки, технології психокорекції.

Ігрова психокорекція, її види та особливості у різних вікових групах. Засоби та прийоми ігрової психотерапії. Ефекти ігрової психотерапії у контексті психічного розвитку дитини. Особливості ігрових прийомів у роботі з дорослими клієнтами. Особливості арт-терапії як напряму й комплексу психотерапії та психокорекції. Малюнокова психотерапія як арт-терапевтичний напрям психокорекції. Специфіка врахування та аналізу результатів психокорекційних ефектів у використанні засобів арт-терапії та корекції. Психодрама в корекційній роботі.

Рекомендована література

1. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: учб. Посібник. – Харків: Фоліо, 1996.
2. Бремс К. Полное руководство по детской психотерапии / Пер. с англ. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002.
3. Буянов М.И. Основы психотерапии детей и подростков. – К. – 1992.
4. Васьковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. – К.: Вища школа, 1996.
5. Захаров А.И. Как помочь нашим детям избавиться от страха. – СПб: Гиппократ. – 1994.
6. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006.
7. Кэррел С. Групповая психотерапия подростков. – СПб.: Питер, 2002.
8. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: ТЦ Сфера, 2005.
9. Основы психотерапии: Учебн. пособие для студентов вузов, которые обучаются по спец. «Психология», «Социальная педагогика» / Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. – К.: Ника-Центр, 2001.
10. Психотерапия: Учебник для вузов / Л. Бурлачук, А. Кочарян, М. Жидко. – СПб.: Питер, 2003.
11. Практикум по арт-терапии / Под ред. А.И. Копытина. – СПб.: Питер, 2000.
12. Спиваковская А.С. Профилактика детских неврозов. Комплексная психологическая коррекция. – М. – 1988.
13. Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего: Практическое пособие. – М.: Генезис, 2000.
14. Чистякова М.И. Психогимнастика. Комплексная коррекция психики детей дошкольного и младшего школьного возраста. – Под ред. М.И. Буянова. – 1990.
15. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1996. – С. 61-106.
16. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004.
17. Экслейн В. Игровая терапия. – М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000.

Модуль 4. Технології сучасної психотерапії

Тема 1. Сутність сучасного розуміння психотерапевтичного впливу та класифікація психотерапевтичних методів

Предмет та завдання індивідуальної та групової психотерапії. Класифікація методів психотерапії. Завдання психотерапевта. Основні вимоги до психотерапевта. Лікувальний безмедикаментозний вплив допомоги. Різновірність втручання. Активна участь клієнта у процесі самоцілення.

Тема 2. Акт психотерапевтичної взаємодії

Збір анамнезу. Засоби впливу терапевта. Мова тілесного симптому. Актуалізація ресурсів клієнта. Методи перевірки конструктивності терапевтичного процесу. Правильне завершення психотерапії. Уникнення залежності клієнта від психотерапії.

Тема 3. Особливості роботи психотерапевта з емоційними розладами

Емоційні розлади. Симптоми та причини депресивних станів. Класифікація тривоги та напруги. Психотерапевтична взаємодія з клієнтами в стані депресії. Когнітивна терапія Бека – терапія депресії: усвідомлення та вербалізація неадаптивних концепцій; зміна правил регуляції поведінки. Робота психотерапевта з суїцидентами. Наративна психотерапія в роботі з клієнтами, що мають суїцидальні наміри.

Тема 4. Сучасні методи психотерапії з дітьми та підлітками

Загальна характеристика емоційних розладів у дітей та підлітків. Особливості психотерапії дітей та підлітків: специфіка ігрової, казкотерапії, арт-терапії в роботі психотерапевта. Символдрама як психотерапевтичний метод роботи з дітьми та підлітками.

Тема 5. Сучасні методи короткострокової психотерапії

Особливості короткострокової терапії різних видів порушень. Когнітивний, психодинамічний та екзистенціальний підхід та методи короткострокової психотерапії. Раціонально-емотивна терапія А.Елліса, методи соціального навчання тощо.

Рекомендована література

1. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Независимая фирма «Класс», 2001. – 336 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, Н.А. Грабская, А.С. Кочарян. – Киев: Ника-Центр; Москва: Алетейа, 1999. – 320с.
3. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. – М.: Издательство «Корвет», 2015. – 320с.
4. Игумнов С. А. Психотерапия и психокоррекция детей и подростков. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2000. — 112 с.

5. Карвасарский Б. Д. *Психотерапия: учеб. для вузов / Изд. 2-е, перераб.* — СПб.: Питер, 2002. — 672 с.
6. Психотерапия детей и подростков [Текст] : пер. с нем. / ред. Х. Ремшмидт. - Москва : Мир, 2000. - 656 с.
7. Романин А.Н. Основы психотерапии: учебник / А.Н. Романин. — М.: КНОРУС, 2006. — 285 с.
8. Самыгин С.И. Психотерапия детей и подростков / С.И. Самыгин, Г.И. Колесникова. — Ростов н/Д: Феникс, 2012. — 284 с.
9. Тимошенко Г.В. Стратегии и тактики практической психотерапии / Г.В. Тимошенко, Е.А. Леоненко. — М.: Психотерапия, 2007. — 192 с.

Модуль 5. Педагогіка і психологія вищої школи

Тема 1. Теоретичні положення педагогіки і психології вищої школи

Педагогіка і психологія вищої школи як наукові напрями. Предмет, мета, завдання інтегрованого навчального курсу «Педагогіка і психологія вищої школи». Ретроспективний аналіз, оцінка сучасного стану і визначення перспектив розвитку педагогіки і психології вищої школи. Теорія і технологія наукових психолого-педагогічних досліджень. Науковий апарат, провідна наукова ідея, гіпотеза дослідження. Принципи організації педагогічних і психологічних досліджень. Етапи виконання, методи наукового дослідження. Емпірична частина дослідження.

Тема 2. Європейський вектор розвитку вищої освіти України (90-і рр. ХХ - початок ХХІ ст.)

Європейський вектор розвитку вищої освіти України (90-і рр. ХХ - початок ХХІ ст.). Система вищої освіти в Україні (90-і роки ХХ ст.). Національна стратегія розвитку освіти в Україні (2012 - 2021), Закон України "Про вищу освіту" (2014). Автономія вищого освітнього закладу. Система вищої освіти в Україні. Освітньо-наукові і наукові ступені (доктор філософії, доктор наук).

Тема 3. Мета, завдання і основні категорії дидактики вищої школи

Сутність дидактики вищої школи. Основні категорії дидактики вищої школи: „освіта”, „педагогічна праця”, „виховання”. „навчання”, „викладання”, „принципи навчання”, „процес навчання”, „зміст освіти”, „форми організації та методи навчання”, „професійна підготовка”. Завдання дидактики вищої школи. Основні дидактичні концепції становлення сучасної дидактичної системи. Проблеми дидактики вищої школи на сучасному етапі. Закономірності й принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі.

Тема 4. Форми, методи, засоби навчання у вищій школі

Форми організації навчання. Класифікація форм організації навчального процесу. Форми контролю, оцінювання та обліку знань, умінь і навичок студентів. Форми організації науково-дослідної роботи студентів.

Лекція як форма навчання і виховання студентів. Функції лекції. Види лекцій. Семінарське заняття, його види. Практичне заняття. Лабораторне заняття. Самостійна навчально-пізнавальна робота студентів. Методи та форми організації навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Напрями науково-дослідної діяльності студентів ЗВО. Види і форми науково-дослідної роботи студентів. Види практик. Навчальна і виробнича практика студентів.

Мета і завдання виховання у вищому навчальному закладі. Роль самовиховання у професійному зростанні студента. Форми і напрями виховної роботи у вищому навчальному закладі.

Навчальний план, навчальна програма і підручник у вищій школі.

Тема 5. Освітня інноватика. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі

Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасній вищій школі. Нові інформаційні технології навчання – мета, завдання та особливості застосування у ЗВО. Дистанційне навчання у вищих закладах України. Сутність інтерактивного навчання у вищій школі, його цілі та завдання.

Поняття контролю знань, умінь, навичок і компетентностей студентів. Складові контролю. Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Методи і форми контролю успішності студентів.

Функції контролю знань, умінь, навичок і компетентностей студентів. Основні принципи контролю та оцінки знань. Основні види контролю.

Тема 6. Психологічні основи професійного становлення студента під час навчання у ЗВО. Студент – суб'єкт саморозвитку

Психологічна характеристика особистості студента як суб'єкта освітнього процесу. Психологічний зміст періоду юності. Основні соціально-психологічні та вікові характеристики розвитку особистості в юнацькому віці. Когнітивна сфера та особливості її розвитку у юнацькому та дорослому періоді.

Психологічні проблеми адаптації студента до навчання у ВНЗ. Умови ефективної адаптації студентів до навчання у вузі. Девіантна поведінка студентської молоді: чинники, профілактика та подолання в освітньому середовищі. Види девіантної поведінки. Шляхи запобігання та корекції девіантної поведінки в освітньому середовищі. Специфіка надання психологічної допомоги студентам у ВНЗ.

Психологічні особливості професійного становлення особистості студента як фахівця під час навчання у ВНЗ.

Тема 7. Психологія навчальної діяльності студента

Проблема мотивації навчання студента в освітньому процесі вузу. Формування професійних мотивів навчання. Мотиваційні тенденції прагнення до успіху та уникнення невдач і їх роль у навчальній діяльності. Самоставлення особистості та особистісно-сміслові характеристики в структурі мотивації учіння студентів.

Розвиток творчого мислення в студентів. Механізм творчості і його компоненти. Інтуїція та натхнення у творчому процесі. Психологічні засади наукової творчості. Критерії творчого мислення. Розвиток творчого потенціалу студентів під час навчання. Шляхи розвитку творчих можливостей особистості у процесі навчання.

Тема 8. Психологія студентської групи

Студентська група як соціально-психологічний феномен. Психологічні особливості студентської групи та її структура. Етапи (фази) розвитку студентської академічної групи. Групові феномени в студентській групі. Проблема лідера та лідерства в студентській групі. Психологічні типи лідера. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність. Шляхи вирішення конфліктів та профілактика конфліктів в студентських групах. Адаптація, індивідуалізація, інтеграція як процес та етапи входження студента в студентський колектив. Ознаки студентського колективу.

Тема 9. Психологія особистості і професіогенез викладача ЗВО

Особистість викладача як складна динамічна, самоорганізуюча, відкрита психологічна система. Особливості професійної спрямованості та компетентності викладача ВНЗ як майбутнього фахівця області освіти. Психологічний аналіз професійної компетентності.

Світогляд викладача, моральні якості, імідж викладача, педагогічний артистизм. Авторитет та авторитаризм викладача.

Психологічні особливості професіогенезу, професійного становлення особистості викладача вищої школи: поняття, характеристика. Модуси життєдіяльності викладача та ефективність професійної діяльності. Динаміка особистісних характеристик в процесі професійного становлення викладача.

Тема 10. Психологічні основи діяльності викладача вищої школи

Психологічна характеристика діяльності викладача вищої школи. Професійна адаптація і професійна готовність до педагогічної діяльності. Підходи, труднощі, складові, шляхи оптимізації. Поняття «професіоналізм» діяльності викладача. Складові професіоналізму. Професіоналізм діяльності та ідентифікація у професії. Особливості взаємозв'язку професіоналізму

діяльності викладача і відповіддю на запитання «Хто Я» і усвідомлення сенсу життя. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності та його види.

Психологічні особливості виховання студентської молоді. Викладач як носій моральних та духовних якостей та його вплив на формування та розвиток особистості студента. Вчинок як прояв духовного розвитку особистості.

Тема 11. Деструкції професійного становлення викладача

Поняття професійного стресу та професійно обумовлених деформаціях особистості. Втома і перевтома викладача. Поняття про професійні кризи. Зміст поняття «здоров'я», складові і формула здоров'я. Причини нездоров'я викладача. Основні захворювання викладачів. Поняття про професійне здоров'я і психологічне здоров'я викладача. Психотехнології збереження здоров'я викладача.

Тема 12. Психологічні особливості взаємодії та комунікації в освітньому середовищі ЗВО

Поняття «спілкування» та «взаємодія». Параметри спілкування: перцептивний, інформативний, інтеракційний. Функції спілкування, рівні спілкування. Професійно-освітнє спілкування як один із основних видів спілкування викладача та студента у вищій школі. Багатоплановість процесу спілкування викладача та студента. Психологічна характеристика основних механізмів професійно-освітнього спілкування та взаємодії.

Психологія освітніх конфліктів та психологічно безпечного освітнього середовища ВНЗ. Класифікація стилів педагогічного спілкування. Зміст психологічної культури говоріння і слухання у педагогічному спілкуванні.

Рекомендована література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Проблеми / А.М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
2. Андрущенко В.П. Освіта в пошуках нових стратегій мислення //Вища освіта. – 2003. - №2. – С. 5-6.
3. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту / В.П.Андрущенко. - К., 2005.
4. Андрущенко В.П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи ХХІ століття / В.П.Андрущенко. – К., 2011.
5. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи / Л.В.Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 271 с.
6. Бойко А.М. Упровадження педагогічної інноватики в практику виховання: монографія / А.М.Бойко; Полт. нац. пед. ун-т імені В.Г.Короленка. – Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2011.

7. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посібник / за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2004. – 384 с.
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи / С.С.Вітвицька. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 383 с.
9. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник замодульно-рейтинговою системою навчання для студентів-магістрантів / С.С.Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
10. Водопьянова Н.Е., Старченкова Е.С. Синдром вигорання: діагностика и профилактика. – СПб.: Питер, 2005.
11. Гузій Н.В. Основи педагогічного професіоналізму / Н.В. Гузій. – К., 2004.
12. Демида К. Є. Особливості соціально-психологічних чинників адаптації сільської та міської молоді до навчання у ВНЗ / К. Є. Демида // Практична психологія та соціальна робота : наук.-практ. освітньо-метод. журн. – 2012. – № 7. – С. 59–64.
13. Дьяченко М, Кандыбович Л. Психология высшей школы. – Минск, Тесей, 2003.
14. Жигайло Н. Психологічні проблеми адаптації студентів-першокурсників і шляхи їх вирішення //Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. - №4. – С. 107-112.
15. Зайченко І.В. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І.В.Зайченко. – К.: «Освіта України», 2006.
16. Закон України „Про вищу освіту” // офіційний сайт МОН України. <http://www.mon.gov.ua>
17. Закон України «Про вищу освіту». - К., 2014.
18. Засекіна Л.В. Психологічні засади розвитку вищої освіти України // Психологічні перспективи. Вип.. 16, 2010, с. 40–50.
19. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник /А.І.Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
20. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 267 с.
21. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник /За ред. академіка АПН України О.Г. Мороза. - К.: НІТУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 337 с.
22. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період 2012 – 2021 рр. – К., 2012.
23. Освітні технології / За заг. ред. О.М.Пехоти. – К., 2001.

24. Освітні технології: навчально-методичний посібник/За ед.О.М.Пехоти - Київ: А.С.К., 2001. – 256с.
25. Паламарчук В.Ф. Інноваційні процеси в педагогіці: першооснови педагогічної інноватики / В.Ф.Паламарчук. – К.: Освіта України, 2005.
26. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие / Буланова-Топоркова М. В., Духавнева А. В., Столяренко Л. Д. и др. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 544 с.
27. Педагогіка вищої школи / [В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І.С.Волощук та ін.]; за ред. В.Г.Кременя, В.П.Андрущенко, В.І.Лугового. – К., 2009.
28. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В.Семенова [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
29. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / І.О.Бартенева, І.М.Михайлова, І.М. Бужина [та ін.] ; Південноукраїнський держ.пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса : ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2002. – 344 с.
30. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І. С.Волощук [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя; АПН України, Інститут вищої освіти. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256с.
31. Пов'якель Н.І Психологія вирішення педагогічних конфліктів / Н.І Пов'якель. – Шкільний світ, 2008. – 128 с.
32. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологічна підготовка майбутнього викладача як передумова гуманізації і демократизації вищої освіти // Осіта і управління. – 2006, Т.9. - №3-4. – С. 99-107.
33. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
34. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») : Постанова Кабінету Міністрів України № 896 від 03. 11.2004 р.
35. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.2002 р.
36. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології: Навч. посібник / І.Ф.Прокопенко, В.І.Євдокимов. – Харків: Колегіум, 2006.
37. Сластенин В.А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А.Сластенин, Л.С.Подымова. – М., 1997.
38. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. - К.: НПУ, 2000. - 210 ст.
39. Смирнов П. И. Психология высшего образования: От деятельности к личности. – М.: Академия, 2005. – 354 с.
40. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / М.Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.

41. Фонарев А.Р. Психологические особенности личностного становления профессионала / А.Р. Фонарев – Воронеж, 2005.
42. Шивачева Веска. Среда в университете — фактор развития студентов как исследователей / В. Шивачева // Психология в вузе : научно-методический журнал. – 2012. – № 3 (Материалы конференции. Ч. 2). – С. 117–121.
43. Щербатых Ю. В. Психология стресса. – М.: ЭКСМО, 2005. – 424с.

Модуль 6. Методика викладання психології у ЗВО

Тема 1. Предмет, мета і завдання методики викладання психології

Методика викладання як галузь педагогічної науки. Предмет методики викладання психології. Мета і завдання методики. Значення дисципліни для підготовки магістра. Компетенції, що формуються в умовах засвоєння методики викладання.

Тема 2. Психологія як навчальна дисципліна, її завдання

Психологія як наука та її роль в житті сучасного суспільства. Процеси гуманізації і психологія. Завдання викладання психології як навчальної дисципліни. Особливості навчання психології студентів психологічних та непсихологічних спеціальностей. Значення психологічної культури фахівця, включеного в діяльність у системі "людина-людина". Особливості психологічного матеріалу як об'єкта засвоєння. Змістова специфіка психологічного знання як предмета вивчення (абстрактність, теоретична насиченість та ін.). Особливості буденних уявлень про психологічні факти. Негативний вплив буденного знання на сприймання наукової психологічної інформації. Типові деформації в засвоєнні наукових психологічних понять. Способи запобігання помилкам у процесі оволодіння психологічними знаннями.

Тема 3. Організація професійної діяльності викладача психології

Психолого-педагогічна структура діяльності викладача психології. Професійно-педагогічна готовність педагога. Навчальний план, навчальна програма (типова і робоча), графік навчального процесу.

Психологічні особливості навчання дорослих.

Тема 4. Методи навчання психології

Методи навчання. Пасивне, активне, інтерактивне, проблемне, програмоване навчання.

Методологічні принципи пояснення психологічного матеріалу. Принцип причинної зумовленості психічних явищ і його значення для розуміння природи психічного факту. Принцип розвитку психіки в діяльності та його значення для розуміння і пояснення механізмів якісних трансформацій психічних процесів і властивостей особистості. Принцип

єдності діяльності та свідомості як відображення закономірного зв'язку між характером діяльності людини, її складністю, особистісною, суспільною значущістю і рівнем розвитку свідомості суб'єкта. Принцип дії зовнішнього через внутрішнє, об'єктивного через суб'єктивне як засадничий постулат формування адекватних уявлень про психічні акти як переломлені в індивідуальній свідомості суб'єкта впливи зовнішнього середовища.

Таксономія навчальних завдань (за Д. Толлінгеровою).

Тема 5. Форми навчальних занять і методика їх проведення

Лекція як основна форма навчальних занять у вузі. Роль лекції в системі навчальної діяльності студентів. Функції лекції. Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекції: проблемність викладання навчальної інформації, риторичні питання.

Навчальна мета семінарських занять з психології. Визначення проблемної суті і програми підготовки студента: орієнтація на самостійність, творчий пошук істини, продуктивний характер діяльності. Готовність до обґрунтування власної точки зору і дискусії. Технологія керування пізнавальною діяльністю студентів на семінарських заняттях.

Оволодіння вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці як основна мета практичних занять з психології. Різновиди практичних занять залежно від місця їх проведення. Особливості організації практичних занять з психології в аудиторії і в місцях проходження студентами практики. Структура практичних занять і їх методичне забезпечення. Характеристика змісту практикумів з психології.

Підготовка викладача до лекції з психології, етапи підготовки.

Тема 6. Прийоми активізації пізнавальної активності на заняттях з психології

Пізнавальна активність – необхідна передумова продуктивного засвоєння нових знань.

Психологічна сутність активізації розумової діяльності. Об'єктивні та суб'єктивні передумови активізації мислення. Прийоми активізації розумової діяльності у процесі засвоєння психологічного матеріалу: риторичні питання про зміст вивченого матеріалу, психологічні завдання, аналіз проблемних ситуацій, відповіді на програмовані й альтернативні тестові питання, що орієнтовані на розвиток творчих здібностей. Задачі по керованому аналізу проблемних ситуацій як метод формування методологічних основ професійного мислення.

Тема 7. Контроль знань з психології: вимоги до його організації і процедура проведення

Контроль як інструмент керування процесом засвоєння знань. Необхідність контролю: несформованість професійних мотивів вчення, недосконалість навичок самоконтролю: недостатній рівень підготовленості до оволодіння новим знанням; обмеження, пов'язані з можливостями до навчання (рівень здібностей).

Функції контролю: діагностична — виявлення й оцінка знань учнів; корекційна — усунення помилок і неточностей у знаннях; розвивальна одержувана учнями інформація про причини допущених помилок у процесі самопідготовки і шляхи їх усунення в подальшій роботі.

Інтегральні показники рівня оволодіння предметом є: володіння психологічною термінологією; знання суттєвих характеристик і ознак психологічних понять; диференційованість психологічних понять; структурність психологічного знання — здатність до співвіднесення і визначення місця часткового знання чи факту в загальній структурі навчального предмета.

Види контролю: індивідуальне та фронтальне опитування. Форми контролю: усне опитування, письмова форма перевірки знань. Різновиди письмового опитування: програмований контроль; альтернативно-тестовий контроль; письмові роботи. Особливості контролю знань з психології. Критерії оцінки психологічних знань. Оцінка знань, її дидактична функція і вимоги до мотивації.

Рекомендована література

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологи. — М.: ВЛАДОС, 2001. — 304 с.
2. Балаев А.А. Активные методы обучения. — М.: Профиздат, 1986. — 95 с.
3. Вачков И.В. Методика преподавания психологии: Учебное пособие. — М.: «Ось-89», 2008. — 208с.
4. Герасимова В.С. Методика преподавания психологии: Курс лекций. — М.: «Ось-89», 2005. — 128 с.
5. Граф В. и др. Основы организации учебной деятельности и самостоятельной работы студентов. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. — 80 с.
6. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии: Учебное пособие. — СПб.: Питер, 2009. — 250 с.
7. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. — К.: Вища шк., 1990. — 248 с.
8. Крысько В.Г. Психология и педагогика в схемах и таблицах. — Минск: Харвест, 1999. — 384с.
9. Ляудис В. Я. Методика преподавания психологии. — М., 2000.
10. Методика викладання психології: Навчально-методичний комплекс для студентів із

- спеціальності «Психологія» / Укладач: Яворовська Л. М. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Карабіна, 2005.
11. Методика преподавания психологии: конспект лекцій / О. Ю. Татарская, В. И. Валовик, Е. В. Бушуева и др. – М.: Высшее образование, 2007. – 207 с.
  12. Методика преподавания психологии. Учеб.-метод. пособие / Яворовская Л. Н. – Харьков, 2001. – 50 с.
  13. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі / Нагаєв В.М. – Киев, 2007. – 222 с.
  14. Основи педагогіки и психології вищої школи в Україні / Галузинський В. М., Євтух М.Б. – К: ІНТЕЛ, 1995. – 168 с.
  15. Панибратцева З. М. Методика преподавания психологии. – М.: «Просвещение», 1971. – 152с.
  16. Практикум по педагогике й психологии высшей школы / Под ред. А. К. Ерофеева — М.: Изд-во МГУ, 1991.
  17. Семиченко В. А. Пути повышения зффективности изучения психологии. — К.: Магистр-с, 1997.
  18. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
  19. Смолкин А.М. Методы активного обучения. – М.: Высш. шк., 1991. – 176 с.
  20. Степанова Е.И. Психология взрослых: экспериментальная акмеология. - СПб.:Алетейя, 2000.
  21. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.

Модулі за вибіркоким блоком «Дитяча психологія»

Модуль 1. Сімейне консультування

Тема.1. Психологічні особливості сучасної сім'ї.

Співвідношення понять «шлюб» і «сім'я». Сім'я як мала соціальна група. Форми організації шлюбно-сімейних стосунків в історичному контексті. Соціально–психологічна модель подружньо-сімейних стосунків.

Тема 2. Основні види психологічної допомоги сім'ї.

Групова та індивідуальна форми роботи в сімейному психологіногму консультуванні. Соціально-психологічний тренінг та його роль у процесі психологічного консультування родини. Структурна сімейна та стратегічна сімейна терапія як провідні напрями у роботі з сімєю.

Тема 3. Особливості сімейного консультування.

Специфіка консультування подружньої пари. Консультування одного з подружжя. Основні підходи до сімейного консультування. Стадії процесу консультування. Методи та прийоми, що використовуються в сімейному консультуванні. Основні вимоги до роботи з подружньою парою.

Тема 4. Роль та місце консультанта в сімейному консультуванні.

Основні стадії сімейного консультування.

Вимоги до особистості психолога, який працює з сім'єю. Важливість володіння специфічними прийомами та техніками, власним життєвим досвідом. Стадії консультування сім'ї.

Тема 5. Сучасні підходи до психологічного консультування родини.

Теоретичні моделі сімейного консультування.

Теорія сімейних систем М.Боуена, біхевіористичний підхід, теорія соціального навчання, структурний підхід, транзактна модель, нарративний підхід.

Тема 6. Специфіка консультування подружжя.

Консультування подружжя в періоди формування подружньої пари, кризові періоди. Питання сумісності партнерів. Вирішення подружніх конфліктів.

Тема 7. Діагностика в сімейному консультуванні

Психодіагностична робота з клієнтом; типові помилки консультанта під час психодіагностики; психодіагностичні методи і методики, які можна застосовувати під час роботи з подружжям: проєктивні методики «Малюнок людини», «Сімейні очікування», «Ідеальний чоловік (дружина)» та ін..

Тема 8. Використання психотехнік у сімейному консультуванні

Техніки нестандартного та неманіпулятивного підходу; адлеріанський підхід щодо черговості народження; роль психодрами в сімейному консультуванні.

Тема 9. Проблема взаєморозуміння між подружжям

Основні прояви непорозуміння між подружжям та причини відсутності взаєморозуміння у сім'ї; шляхи розв'язання проблеми відсутності взаєморозуміння між чоловіком та дружиною.

Тема 10. Проблема несумісності у подружніх стосунках.

Особливості сімейного консультування з проблем несумісності подружжя. Прояви несумісності характерів та звичок чоловіка і дружини;

причини розходження у поглядах подружжя на життя, виховання дітей, сімейні взаємовідношення.

Тема 11. Сімейне консультування з проблем ревнощів та зради.

Основні причини охолодження сімейних стосунків, причини зради чоловіка або дружини. Етапи роботи з подружжям та етапи роботи з одним із подружжя.

Тема 12. Особливості консультування при розлученні

Основні причини розлучення; стадії розлучення; особливості роботи з дітьми, які переживають розлучення батьків. Специфіка роботи сімейного консультанта з подружжям в стадії розлучення.

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – К.: Укртехпресс, 1997. – 215с.
2. Бодалев А.А., Столин В.В. Семья в психологической консультации. Опыт и проблемы психологического консультирования. Москва, 1989.
3. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. – Київ, 2001.
4. Бурлачук Л.Ф., Грабская И.А., Кочарян А.С. Основы психотерапии. – К., 1999.
5. Васьковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: ситуационные задачи. – К.: Выща шк., 1996.
6. Вачков И. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учеб. пособие. – М., 1999.
7. Диагностика семьи. Методики и тесты. Под ред. Райгородского Д.Я. – Самара, 2004.
8. Копьев А.Ф. Индивидуальное психологическое консультирование в контексте семейной теории // Вопросы психологии, 1986, № 4.
9. Кочунас Р. Основы психологического консультирования. – М., 1999.
10. Малкина – Пых И.Г. Возрастные кризисы. – М.: Эксмо, 2005.
11. Носс И.Н. Введение в технологию психодиагностики. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003.
12. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. – М.: Прогрес, 1994. – 480с.
13. Черников А. Системная семейная психотерапия. - Санкт-Петербург, 2001.
14. Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування. - Львів, 2004.
15. Эйдемиллер Э.Г. Методы семейной диагностики и психотерапии: Метод. пособие. – М.: Фолиум, 1996.
16. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Психология и психотерапия семьи. – СПб., 1999

Модуль 2. Дитяча психотерапія

Тема 1. Особливості структурування психотерапевтичного процесу в дитячій психотерапії.

Становлення дитячої психотерапії. Класифікація психотерапевтичного втручання у роботі з дітьми. Відмінності між дитячою та підлітковою психотерапією і психотерапією дорослих. Особистість психотерапевта в роботі з дітьми. Збір анамнезу. Встановлення рамок психотерапевтичного процесу. Формулювання запиту. Завершення психотерапії.

Тема 2. Основні форми роботи психотерапевта з дітьми.

Індивідуальна терапія: місце індивідуальної психотерапії в системі психотерапевтичної допомоги дітям. Форми індивідуальної терапії. Показання для проведення індивідуальної терапії. Особливості індивідуальної терапії дітей.

Сімейна терапія: значення роботи з сім'єю для дитячої психотерапії. Місце сімейної терапії в системі психотерапевтичної допомоги. Ознаки конструктивної і деструктивної сім'ї за Вітакером. Причини і розвиток сімейної дисфункції.

Групова терапія: класифікація груп. Місце групової психотерапії в системі психотерапевтичної допомоги дитині. Показання для участі в груповій терапії і тренінгах психотерапевтичної спрямованості. Фази формування психотерапевтичної дитячої групи.

Тема 3. Основні теоретичні підходи в психотерапії дітей.

Психодинамічний підхід: загальна характеристика; специфіка застосування глибинних методів в дитячій психотерапії; теорія об'єктних відносин М. Кляйн та Д.Віннікотта; школа Его-психології А. Фройд; технічні особливості та практична реалізація методу дитячого психоаналізу.

Юнгіанський аналіз: специфіка процесу, техніки та методів. Методи гештальт-терапії Ф. Перлза при роботі з дітьми. Інтроєкція, злиття, проєкція і ретрофлексія. Класифікація дитячо-батьківських відносин.

Психодрама як одна з форм групової терапії Я. Л. Морено. Рольовий розвиток. Когнітивно-поведінкова терапія: теорія навчання як базис поведінкової терапії. Особливості застосування поведінкової терапії при роботі з дітьми. Методи впливу в поведінкової терапії.

Тема 4. Основні практичні методи роботи психотерапевта з дітьми.

Гра і малюнок - основні комунікативні засоби дитини. Арт-терапія і терапія через малюнок. Діагностичні можливості дитячого малюнка. Феноменологія дитячого малюнка. Малюнок як розповідь. Бесіда терапевта з

дитиною по малюнку. Інші методи застосування дитячої творчості в психотерапії.

Тема 5. Ігрова терапія в роботі з дитячою проблематикою.

Показання до ігрової терапії. Ігровий матеріал. Роль психотерапевта. Рольові ігри та психодрама. Рольові ігри як один з основних методів групової терапії дітей. Форми рольових ігор. Рольова ігротерапія по О. І. Захарову. Гра як метафора. Розігрування казки. Принципи розподілу ролей. Психодраматична гра - імпровізація.

Тема 6. Піскова терапія та казкотерапія в роботі дитячого психотерапевта.

Піскова терапія в роботі з дитиною різного віку. Робота з казками. Психологічний потенціал казки. Архетипічні образи в народних та авторських казках. Діагностика міжособистісних відносин за допомогою казки. Метафори в казкотерапії. Шлях ініціації через метафору казки. Твір метафор. Психотерапевтичні казки. Проективні казки. Спонтанні казки. Сюжетні казки. Психотерапевтичні програмні казки. Алгоритм створення психотерапевтичної казки.

Тема 7. Кататимно-імагінативна психотерапія (символдрама) та сугестивні методи в психотерапії дітей.

Символдрама як психотерапевтичний метод роботи з дітьми. Робота зі сферою уяви, снами та дитячими фантазіями. Поєднання символдрами та ігрової психотерапії. Завдання та вікові особливості використання сугестивних методів. Види сугестивних впливів. Особливості використання технік аутогенного тренування, навіювання в роботі з дітьми. Техніки візуалізації образу з психоемоційним вживанням в нього.

Тема 8. Особливості роботи психотерапевта з дитячими страхами, тривожністю та шкільною фобією

Особливості індивідуальної та групової роботи психотерапевта зі страхами та тривожністю дітей в рамках психодинамічного, клієнт-центрованого та поведінкового підходів. Шкільна фобія: поява, особливості протікання. Прийоми та методи психологічної допомоги дитині, що потерпає від нав'язливих шкільних страхів.

Тема 9. Психотерапевтична робота з дитячою агресією

Особливості протікання агресивних станів у дітей. Психотерапевтична діагностика та робота з деструктивними агресивними станами дитини. Робота з агресією методами гештальт-терапії.

Тема 10. Психотерапевтична робота з дітьми, що стали жертвами насилля

Психотерапевтичний супровід дітей, які пережили емоційне насилля. Робота психотерапевта з дітьми, які пережили фізичне насилля. Психологічна допомога дітям, які пережили психологічне насилля. Робота з дітьми, які пережили насилля в школі.

Рекомендована література:

1. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Независимая фирма «Класс», 2001. – 336 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, Н.А. Грабская, А.С. Кочарян. – Киев: Ника-Центр; Москва: Алетея, 1999. – 320с.
3. Боев И.В. Символдрама: коррекция личностных и поведенческих нарушений/ И.В. Боев, Я.Л. Обухов. – Ставрополь: Сервисшкола, 2009. – 167 с.
4. Бютнер К. Жить с агрессивными детьми. – М.: Педагогика, 1991. – 144 с.
5. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. – М.: Издательство «Корвет», 2015. – 320с.
6. Венгер А.Л. Психологические рисуночные тесты: Иллюстрированное руководство. – М.: Владос-пресс, 2003. – 160 с.
7. Дилео Дж. Детский рисунок: диагностика и интерпретация. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2012. – 256 с.
8. Захаров А.И. Происхождение детских неврозов и психотерапия. - М.: Апрель-Пресс, Эксмо-Пресс, 2000. - 448 с.
9. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по сказкотерапии. — СПб.: ООО «Речь», 2000. - 310с.
- 10.Игумнов С. А. Психотерапия и психокоррекция детей и подростков. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2000. — 112 с.
- 11.Карвасарский Б. Д. Психотерапия: учеб. для вузов / Изд. 2-е, перераб . — СПб.: Питер, 2002. – 672 с.
- 12.Короткова Л.Д. Сказкотерапия в школе. Методические рекомендации. – М.: ЦГЛ, 2006. – 144 с.
- 13.Кэджусон Х. Практикум по игровой психотерапии / Х. Кэджусон, Ч. Шефер. — СПб.: Питер, 2001. — 416 с.
- 14.Милютина Е. Игровые технологи: учебн. пособие // Екатерина Милютина, Анжелика Лучинкина. – К.: Ника-Центр, 2015. – 252 с.
- 15.Оклендер В. Окна в мир ребенка. Руководство по детской психотерапии / В. Оклендер; пер. с англ. под ред. Ф.Б.Березина, Е.Ф.Спиркиной, Е.Д.Соколовой. – М.: Независимая фирма "Класс", 2005. – 336 с.
- 16.Омельченко Я.М. Психологічна допомога дітям з тривожними станами / Я. Омельченко, З. Кісарчук. – К.: Шкільний світ, 2011. – 112 с.
- 17.Психотерапия детей и подростков [Текст] : пер. с нем. / ред. Х. Ремшмидт. - Москва : Мир, 2000. - 656 с.
- 18.Романин А.Н. Основы психотерапии: учебник / А.Н. Романин. – М.: КНОРУС, 2006. – 285 с.
- 19.Самыгин С.И. Психотерапия детей и подростков / С.И. Самыгин, Г.И. Колесникова. – Ростов н/Д: Феникс, 2012. – 284 с.

20. Тимошенко Г.В. Стратегии и тактики практической психотерапии / Г.В. Тимошенко, Е.А. Леоненко. – М.: Психотерапия, 2007. – 192 с.
21. Тёрнер Б. Руководство по сэндрей-терапии / Барбара Тёрнер. – М.: Дипак, 2015. – 648 с.
22. Фурманов И.А. Детская агрессивность. Психодиагностика и коррекция. – Минск: НИО, 1997. – 198 с.

Модулі за вибірковим блоком «Організаційна психологія»

Модуль 1. Психологія комунікації в організаціях

Тема 1. Психологічний аналіз уявлень про комунікацію. Філософсько-герменевтична традиція. Лінгвістична, психолінгвістична і соціолінгвістична традиції. Логіко-семіотична традиція. Дослідження комунікативних процесів у загальній і соціальній психології.

Тема 2. Сучасні теоретико-методологічні уявлення про комунікацію у діяльнісній парадигмі. Схема акта комунікації і модель взаємодії психоцентричної і соціоцентричної парадигм комунікації (комунікація і трансляція). Аналіз свідомих механізмів розуміння текстів у процесах комунікації. Психологічна концепція соціальної взаємодії людей у спільній діяльності. Модель комунікативної взаємодії. Психологічний аналіз невербальної складової комунікативної поведінки особистості та її інтерпретації.

Тема 3. Кваліфікаційний аналіз комунікації в умовах міжособистісної взаємодії. Метод кваліфікаційного аналізу та методика дослідження. Аналіз реалізації нормативної моделі комунікації у ситуаціях експериментальної міжособистісної взаємодії.

Рекомендована література:

1. Абрамович С.Д., Чікарьова М.Ю. Мовленнева комунікація: підручник. К.: Центр навч. літ. 472 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Академія, 2004. 344 с.
3. Виноградова В.Є. Особливості розвитку комунікативних якостей майбутніх державних службовців. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. №6. Ч.1. С. 20–24.
4. Денисюк С.Г. Комунікологія: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 102 с.
5. Джонсон Д.У. Тренинг общения и развития / пер. с англ. М.: Издат. группа «Прогресс», 2001. 247 с.
6. Жуков Ю.М., Петровская Л.А., Растяжников П.В. Диагностика и развитие компетентности в общении: практическое пособие. М.: Изд-во МГУ, 1990. 104 с.

7. Кухта І.В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2008. №4. С. 27–32.
8. Нижник Н.Р., Пашко Л.А., Олуйко В.М. Ділове спілкування у сфері державного управління. Хмельницький: Поліграфіст, 2005. 196 с.
9. Радевич-Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 291 с.
10. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
11. Улунова Г.Є. Психологія ускладненого спілкування в професійних колективах: навчально-методичний посібник для слухачів центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації. Суми : «Нота бене», 2005. 88 с.
12. Хаджирадєва С.К. Теорія і практика підготовки державних службовців до професійно-мовленнєвої комунікації: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. 294 с.
13. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 278 с.
14. Холод О.М. Комунікаційні технології: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 213 с.

Модуль 2. Психологія праці

Тема 1. Психологія праці як галузь науки і практики

Поняття психології праці. Основні цілі психології праці. Предмет, об'єкт і суб'єкт психології праці. Основні завдання психології праці. Взаємозв'язок психології праці з іншими науками, галузями психології. Проблеми, які вивчає психологія праці на сучасному етапі. Методи психології праці.

Місце психології праці в діяльності практичного психолога. Практичне застосування психології праці. Посада психолога в організації. Посадові обов'язки організаційного психолога. Основний зміст функціональних обов'язків менеджера з персоналу. Характеристика процесу праці менеджера з персоналу.

Тема 2. Технології професійного відбору персоналу та прийняття його на роботу

Принципи відбору персоналу. Поняття професійного відбору. Правила поведінки при прийомі на роботу. Схема наймання персоналу. Склад і зміст видів забезпечення процесу наймання персоналу на роботу у підприємство. Процес залучення персоналу у підприємство. Поняття професіограми. Джерела набору персоналу. Переваги і недоліки внутрішніх і зовнішніх джерел набору персоналу. Процедура відбору персоналу. Методи відбору персоналу.

Тема 3. Психологічні питання трудової адаптації і стабілізації робочих кадрів

Професійна адаптація працівника в організації. Поняття професійної адаптації. Поняття ресоціалізації. Управління трудовою адаптацією. Цілі трудової адаптації. Два напрямки адаптації. Програма трудової адаптації працівників. Критерії та методи оцінювання адаптації робочих кадрів.

Тема 4. Мотивація персоналу

Поняття мотивації. Мотиви праці і їх види. Поняття задоволеності роботою. Особистісні якості, що впливають на задоволеність роботою. Критерії задоволеності роботою. Мотивація, задоволеність працею і заробітна плата. Фактори залучення до трудового процесу. Методи дослідження мотивації персоналу.

Тема 5. Професійне навчання, атестація і звільнення персоналу.

Професійне навчання персоналу. Традиційне та інтегроване навчання персоналу підприємства. Модель організації процесу навчання у підприємстві. Методи професійного навчання персоналу підприємства. Атестація трудових постів (посад) в організації на основі методів професіографії. Програми розставляння і переміщення кадрів в організації. Атестація працюючого персоналу. Висунення кадрового резерву. Способи вивільнення персоналу. Організація процесу звільнення.

Рекомендована література

1. Баклицький І. О. Психологія праці. Посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 512 с.;
2. Баклицький І.О. Психологія праці. Підручник. 2-ге вид., перероб., доповн. – К.: Знання, 2008 – 655с.
3. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности: Учеб. пособие. — М.: ПЕР СЭ, 2001.
4. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1990.
5. Зеер Э.Ф. Психология профессий. – М.: Академический проект, 2003.
6. Иванова Е.М. Психотехнология изучения человека в трудовой деятельности. — М., 1992.
7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2002.
8. Исмагилова Ф. С. Профессиональный специалист в организации и на рынке труда. — Екатеринбург, 1999.
9. Квин В. Прикладная психология. СПб.: Питер, 2000.
10. Климов Е. А. Как выбрать профессию. — 2-е изд. - М.: Просвещение, 1990.
11. Климов Е. А. Психолого-педагогические проблемы профессиональной консультации. М.: Знание, 1993.

12. Климов Е.А. Введение в психологию труда: Учебник. – М.: Юнити, 1998.
13. Климов Е.А. Образ мира в разнотипных профессиях. – М.: МГУ, 1995.
14. Климов Е.А. Пути в профессионализм (Психологический взгляд): Уч. пособие. — М., 2003.
15. Кулагин Б. В. Основы профессиональной психодиагностики. — М., 1984.
16. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. — К.: КНЕУ, 2003. — 367 с.
17. Леонова А. Б., Чернышева О. Н. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития. — М.: Радикс, 1995.
18. Лукашевич Н. П., Сингаевская И. В., Бондарчук Е. И. Психология труда: Учеб.-метод. пособие / Под ред. Н. П. Лукашевича. — К.: МАУП, 1997.
19. Малхазов О. Р. Психологія праці. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2010.- 208 с.
20. Маркова А.К. Психология профессионализма. – М.,1996.
21. Носкова О.Г. Психология труда: Учебное пособие. – М.: Академия, 2004.
22. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности / Под ред. Г.С. Никифорова, М.А. Дмитриевой, В.М. Снеткова. — СПб., 2001.
23. Пряжников Н.С., Пряжникова Е.Ю. Психология труда и человеческого достоинства. – М.: Академия, 2004
24. Психология труда: Учебник / Под ред. А.В. Карпова. — М., 2003.
25. Самолюк Н.М. Фізіологія і психологія праці: навчальний посібник. - Рівне: НУВГП, 2013.
26. Толочек В.А. Профессиональный отбор и психологические тесты. — М., 2001.
27. Толочек В.А. Современная психология труда: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2005.
28. Толочек В.А. Стили профессиональной деятельности. — М.: Смысл, 2000.
29. Шаховой В.А. Мотивация трудовой деятельности: Учебное пособие. – М.: Вершина, 2003
30. Шульц Д., Шульц С. Психология и работа. — 8-е изд. — СПб.: Питер, 2003.

Організація екзамену

Екзамен проводиться в середовищі системи дистанційного навчання Moodle. Частина екзамену – у формі тестів. Пропонується 25 тестових завдань, максимальна оцінка за їх виконання 60 балів. Друга частина – одне

завдання комбінованого характеру, для розв'язання якого необхідно використати знання курсів: «Технології сучасної психотерапії», «Сучасні напрями персонології» та дисциплін вибіркових блоків. Максимальна оцінка за його виконання 40 балів.

На виконання екзаменаційної роботи передбачено 1 год 30 хв: 45 хв – на виконання тестових завдань; 45 хв – на виконання завдання комбінованого характеру.

Наведемо приклади тестових завдань і комбінованого завдання.

Тестові завдання

1. Категорія «освіта» містить в собі такі складові частини:

- а) здобуття знань, умінь, навичок; формування на цій основі світогляду; розвиток пізнавальних здібностей особистості;
- б) тільки здобуття знань, умінь, навичок;
- в) виключно розвиток пізнавальних здібностей особистості.

2. Принцип психологічної корекції «орієнтації на норми та цінності клієнта» означає:

- а) орієнтацію психолога на соціально прийнятні норми та правила взаємодії;
- б) орієнтацію на життєві принципи і ідеали, носієм яких є клієнт;
- в) орієнтацію на норми та правила, що транслюються найближчим оточенням клієнта.

3. До переваг лекції як заняття відносяться ...

- а) емоційна насиченість взаємодії з аудиторією;
- б) пасивне сприймання навчального матеріалу;
- в) економний спосіб отримання узагальнених знань;
- г) усі відповіді правильні.

Завдання комбінованого характеру

Проаналізуйте ситуацію. Визначте вид консультування за тривалістю роботи та побудуйте етапність роботи консультанта з вказаною проблемою.

До консультації звернулася жінка, яка занепокоєна тим, що в сім'ї її дочки «погані» відносини. На її думку чоловік ставиться до неї без поваги: дає мало коштів, часто без попередження приводить до дому друзів, кілька разів не ночував удома. На вимоги матері розійтися дочка відповіла категоричною відмовою та звинуваченнями, ніби мати хоче зробити її нещасною.

КРИТЕРІЇ

оцінювання завдань в середовищі системи дистанційного навчання Moodle

Рівень	Кількісна характеристика рівня	Характеристика відповідей випускника	
		на тестові завдання	на завдання практичного змісту
Низький	0 - 34 бали	Безпомилково виконано 0 – 5 завдань	У випускника недостатньо розвинуті логічні та аналітичні уміння, уміння узагальнення.
Задовільний	35 - 59 балів	Безпомилково виконано 6 – 12 завдань	Випускник проаналізував причини виникнення ситуації,

			однак не зміг чітко сформулювати методи її вирішення.
Достатній	60 - 89 балів	Безпомилково виконано 13 – 20 завдань	Відповідь розгорнуто в цілому правильно, але наявні окремі неточності у визначенні методів розв'язання проблемної ситуації.
Високий	90 - 100 балів	Безпомилково виконано 21 – 25 завдань	Завдання вирішено правильно, відповідь розгорнута. Випускник показав розвинуті уміння аналізувати, обґрунтовувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки

Компетентності психолога-магістра

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.</p> <p>ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.</p> <p>ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності	<p>СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.</p> <p>СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та</p>

здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

7

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК11. Здатність будувати різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультавання,

	<p>психокорекційні технології, технології розвитку аутокомпетентності.</p> <p>СК12. Здатність до розпізнавання ознак конфлікту, до організації взаємодії його учасників з метою продуктивного його розв'язання, володінням широким спектром стратегій поведінки в конфлікті, здатність до емоційної саморегуляції.</p> <p>СК13. Здатність проектувати навчальний процес з урахуванням поставлених цілей; конструювати зміст та процес навчання; здійснювати організацію аудиторних занять та самостійну роботу студентів; володіння методами та прийомами навчання з метою побудови розвивального освітнього простору на заняттях; здатність розвивати у студентів стійкий пізнавальний інтерес до вибраної спеціальності та навчальної дисципліни, що викладається; виявляти особистісні якості, настанови і спрямованість студентів, визначати й враховувати у процесі навчання їх емоційний стан.</p>
--	--